

POSTANOWIENIE

28 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 28 stycznia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa K.N.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w Gliwicach

o zaniechanie i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej K.N.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 28 listopada 2022 r., I ACa 394/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od K.N. na rzecz na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 6120 (sześć tysięcy sto dwadzieścia) zł kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje adw. D.A. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Katowicach 7528 (siedem tysięcy pięćset dwadzieścia osiem) zł kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym podwyższonych o kwotę podatku od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Powód dochodził od Skarbu Państwa roszczeń o ochronę dóbr osobistych naruszonych załączeniem do akt sprawy karnej, w której powód został przesłuchany jako świadek, odpisów wyroków skazujących powoda w innych sprawach karnych.

Wyrokiem z 5 listopada 2021 r., II C 1095/19, Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo, a Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną oddalił apelację powoda.

Sąd drugiej instancji uznał, że sąd karny, który przesłuchał powoda, zasadnie przeprowadził dowody z wyroków skazujących powoda w celu oceny wiarygodności jego zeznań w charakterze świadka, co wyłączyło bezprawność działania Skarbu Państwa.

Powód zaskarżył skargą kasacyjną wyrok Sądu odwoławczego w całości zarzucając naruszenie:

1. prawa materialnego, tj. art. 6 w zw. z art. 24 i art. 448 k.c., art. 7 i 47 Konstytucji RP oraz z dyrektywą PE i Rady (UE) 2016/680 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych;

2. przepisów postępowania:

a) art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 45 ust. 1, art. 176 ust. 1 oraz art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji RP przez rozpoznanie apelacji powoda w składzie jednego sędziego;

b) art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. przez nieodniesienie się w uzasadnieniu wyroku do zarzutów apelacji powoda.

Powód wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na oczywistą zasadność zarzutu naruszenia art. 379 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 379 pkt 4 k.p.c. stanowiącym o nieważności postępowania, jeżeli skład sądu był sprzeczny z przepisami prawa, może zostać naruszony tylko przez sąd, który ocenia ważność postępowania. Takim sądem jest sąd odwoławczy lub sąd orzekający o skardze o wznowienie, a także Sąd Najwyższy. Sąd rozpoznający apelację może naruszyć art. 379 pkt 4 k.p.c. tylko przez niedostrzeżenie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. Tymczasem skarżący zarzuca rozpoznanie wbrew Konstytucji apelacji w składzie jednego sędziego, co

może stanowić naruszenie art. 367¹ k.p.c. (art. 367 § 3 k.p.c. w chwili wydania zaskarżonego wyroku).

Błędne powołanie naruszonego przepisu jest jednak nieistotne, ponieważ Sąd Najwyższy z urzędu bierze pod rozwagę nieważność postępowania (art. 398⁹ pkt 3 i art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Jednak w chwili wydania zaskarżonego orzeczenia obowiązywał wyjątek od zasady składu 3 sędziów w postępowaniu apelacyjnym (art. 367 § 3 k.p.c. w brzmieniu do 28 września 2023 r.), ustanowiony art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (u. COVID-19). Na mocy tego przepisu apelacja podlegała rozpoznaniu w składzie jednego sędziego.

Powołaną przez skarżącego uchwałą składu 7 sędziów z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, Sąd Najwyższy uznał ten przepis za sprzeczny z Konstytucją, czym usiłował przywłaszczyć sobie kompetencje Trybunału Konstytucyjnego. Przy tym skład 7 sędziów był konsekwentny w uzurpowaniu sobie tych kompetencji i zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji, dotyczącym orzeczeń TK, określił, że uchwała obowiązuje od dnia jej podjęcia. Tymczasem zaskarżony wyrok został wydany wcześniej, 28 listopada 2022 r., i także w świetle uchwały nie zaszła nieważność postępowania przed Sądem Apelacyjnym.

Skarżący podnosi sprzeczność art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 u. COVID-19 niezależnie od uchwały z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22. W doktrynie i orzecznictwie sporna jest możliwość niezastosowania przez sąd powszechny lub Sąd Najwyższy przepisu ustawy ze względu na jego sprzeczność z Konstytucją. Jednak nawet dopuszczając taką możliwość, może ona zachodzić tylko w szczególnych warunkach oraz dotyczyć przepisów wprost ograniczających chronione Konstytucją wolności oraz prawa człowieka i obywatela. Zagadnienie procedur sądowych, w tym składu sądu, jest regulowane ustawami i tylko orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego może stwierdzić nieważność art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 u. COVID-19 oraz określić zakres tej nieważności, tj. czy dotyczy ona także orzeczeń wydanych przed hipotetycznym wyrokiem TK.

Ponieważ nie zachodzi podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wniosek o jej przyjęcie podlegał oddaleniu (art. 398⁹ k.p.c.).

W wyrokach sądów obydwu instancji pozwany Skarb Państwa został oznaczony przez organ reprezentujący go w niniejszym procesie. Tymczasem *statio fiscii* jest jednostka organizacyjna Skarbu Państwa. Od początku obowiązywania Kodeksu postępowania cywilnego z 1928 r., a następnie z 1964 r. Skarb Państwa był oznaczany przez dodanie nazwy państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się świadczenie. W latach 90-tych XX w. stopniowo rozszerzała się praktyka oznaczania Skarbu Państwa przez dodanie nazwy organu zamiast nazwy jednostki organizacyjnej, czyli *statio fiscii*. Jest to praktyka nieprawidłowa. Sposób oznaczenia Skarbu Państwa ma znaczenie prawne przy zasądzeniu świadczenia pieniężnego od Skarbu Państwa, gdyż na podstawie art. 1060 § 2 k.p.c. egzekucję przeciwko Skarbowi Państwa prowadzi się z rachunku bankowego właściwej państwowej jednostki organizacyjnej dłużnika. Organy Skarbu Państwa, jak prezes sądu, nie posiadają swoich rachunków bankowych, gdyż są one prowadzone dla państwowych jednostek organizacyjnych. Dlatego w niniejszym postanowieniu Skarb Państwa został oznaczony prawidłowo. Istnieją przepisy przyznające zdolność sądową organowi Państwa w określonych sprawach (np. art. 189¹ k.p.c.), lecz wówczas formalną stroną jest organ, a nie osoba prawna Skarb Państwa (oczywiście materialnoprawnie stroną jest Skarb Państwa, który ma obowiązek pokryć koszty zasądzone od organu).

Na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. oraz art. 32 ust. 3 ustawy o Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej Skarbowi Państwa przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Przysługuje od niektórych prawomocnych orzeczeń w sprawie rozpoznanej przez sąd powszechny i nie inicjuje nowej sprawy. Dlatego na podstawie art. 9 ust. 6 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - *Kodeks postępowania cywilnego* oraz niektórych innych ustaw odsetki od kosztów postępowania kasacyjnego nie przysługują w sprawach, w których pozew został wniesiony przed 7 listopada 2019 r.

Za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej pełnomocnikowi skarżącego przysługują koszty nieopłaconej pomocy prawnej w wysokości określonej w § 4

ust. 1 i 3, § 8 pkt 6 i 14 pkt 2 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu. Na podstawie art. 179 § 1 k.r.o. *per analogiam* koszty te obciążają jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa, która ustanowiła pełnomocnika z urzędu.

(Ł.W.)

[a.ł.]